# STRUCTURA LOGICO-SEMANTICĂ A VERBULUI ŞI ASPECTUL VERBAL DIN PUNCTUL DE VEDERE AL LEXICOGRAFIEI SLOVACO-ROMANICE

**Ján Taraba**
**Jana Páleniková**
**Marilena Țiprigan Popescu**
Bratislava, Bucureşti

**1.** Lucrarea de faţă reprezintă o contribuţie la studiul comparativ al valorii aspectuale a verbelor prefixate slovace şi al echivalării lor în limbile romanice (în franceză şi în română). Se ştie că, în tradiţia lingvistică a limbilor romanice, perceperea aspectului verbal este diferită de cea din lingvistica slavă. Într-o anumită măsură, aceasta se datorează şi faptului că limbile romanice ca limbi analitice nu dispun de aceleaşi modalităţi de formare a aspectului perfectiv si imperfectiv ca slovaca sau alte limbi slave.

În gramaticile slovace ale anilor ’60, nu se făcea distincţie între **aspectul verbal** şi **modul acţiunii verbale** (mai departe MAV) (vezi Pauliny - Ružička -Štolc, 1964). La baza aspectului verbal se considera a fi caracterul finit şi non-finit al acţiunii verbale, modul de formare a viitorului fiind criteriu de probare a aspectului verbal[1]. Astfel, verbele imperfective formează viitorul cu ajutorul formelor compuse *(ex. budem pracovať - voi lucra*), excepţie făcând doar unele verbe de mişcare, caz în care viitorul se formează cu ajutorul prefixului *po-* (*pôjdem - voi merge*, *pobežím - voi alerga*). Dimpotrivă, verbele perfective formează viitorul cu ajutorul formelor simple de prezent. Un alt criteriu al aspectului verbal se consideră a fi joncţiunea verbului cu alte verbe care exprimă diferite faze ale acţiunii. Şi tot verbele imperfective sunt cele care au această posibilitate. MAV nu se aminteşte, în această gramatică, drept categorie independentă. Se menţionează doar că verbele prefixate exprimă, în afara aspectului verbal, şi “o acţiune determinată într-un anumit fel”. Această determinare se referă la:

a) direcţia şi locul acţiunii (*priniesť - a aduce*, *odniesť - a duce*),

b) începutul şi sfârşitul acţiunii (*roztočiť – a porni*, *dopísať - a termina de scris*),



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

c) intensitatea acţiunii (*narobiť sa - a se epuiza muncind*, *usmiať s*a **-** *a zâmbi*). Mai mult, autorii Gramaticii slovace susţin că verbele pot exprima o acţiune irepetabilă (semefactivă) sau iterativă (multiplicativă sau frecventativă) şi că fiecare din ele poate fi perfectiv sau imperfectiv. În cele din urmă, iau în considerare existenţa unui grup de verbe iterative (*volávať - a chema mereu*, *a telefona mereu*, *prosievať - a se tot ruga*). De aici, se poate deduce faptul că autorii au remarcat anumite nuanţe semantice, mai ales în ceea ce priveşte verbele prefixate, nuanţe ce nu sunt deloc de neglijat.

**1. 1.** Alta este concepţia autorilor Morfologiei limbii slovace (1966). Aceştia disting între aspectul verbal, categorie lexico-gramaticală, şi MAV, (în germană - Aktionsart), categorie strict lexicală. Aspectul verbal arată că acţiunea exprimată de verb se percepe ca fiind în plină desfăşurare, adică în progres (în franceză se foloseşte termenul "cursif"), nelimitată (în franceză- "illimité"), deschisă (în franceză "non conclusif")- şi atunci este vorba de **aspectul imperfectiv-** sau ca un fapt global perceput ca fiind unitar (în franceză "conclusif"), închis şi atunci vorbim de **aspectul perfectiv**. Aspectul perfectiv nu se poate identifica cu durata minimală a acţiunii, deci, cu caracterul momentan al acţiunii (în franceză "momentanéité") (ex. *vrhnúť - a arunca*, *pichnúť - a înţepa*, *zachvieť sa - a-l trece un frison*) care, împreună cu caracterul rezultativ, final, incoativ, perfectiv, reprezintă diferite aspecte ale desfăşurării evolutive a acţiunii [2].

**1. 2.** Pe baza acestor exemple, se vede clar că, din punct de vedere gramatical şi lexicografic, este necesar, atunci când se compar limbile romanice cu cele slave, să se delimiteze clar aceste trei noţiuni: a) **acţiune** (stări, procese, activităţi), b) **modul acţiunii** verbale (etapizarea), c) **aspectul verbal** (acţiune percepută ca fiind în desfăşurare vs. acţiune percepută global ca fiind unitară).

**2.** Suntem de acord cu opinia conform căreia MAV reprezintă o arie mai extinsă decât aspectul verbal[3]. Ca şi în slovacă, în limbile romanice, modificarea sensului verbului, condiţionată de prefixare, influenţează unele categorii morfologice cum ar fi: diateza şi timpul. Având în vedere dualismul profund asimetric în planul conţinutului şi al expresiei în ceea ce priveşte aspectul verbal şi modul acţiunii verbale (mai ales în limbile romanice), ne considerăm îndreptăţiţi să operăm, în gramatica contrastivă slavo-romanică de orientare semantică, cu noţiunea de **aspectualitate**, categorie functional-semantică (cf. vezi 3). Drept dovadă, în limbile romanice, categoria numită, de obicei, aspect verbal se fondează pe sinergia:
a) timpurilor verbale,
b) sufixelor,
c) sensului lexical al verbului însuşi,



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

d) verbelor semiauxiliare,
e) adverbelor circumstanţiale[4].

În confruntarea MAV din slovacă, realizate prin prefixare, cu echivalentele lor din franceză şi română, pornim de la ideea că aceleaşi fragmente ale realităţii extralingvistice se decupeaza, în limbi diferite, in mod diferit. Luând în considerare faptul că, în limbile analitice, cuvântul a devenit, de-a lungul istoriei, mai dependent de întreg (context) decât în limbile sintetice, nu este suficient să analizăm valoarea aspectuală a verbelor prefixate slovace şi a echivalentelor lor din limbile romanice în forme gramaticale luate izolat, ci numai în cadrul unui context minimal. De aceea, de cele mai multe ori, prezentăm verbele împreună cu agens-ul, paciens-ul şi cu adverbele cărora le corespund simbolurile x, y, z.[5]. Mai trebuie să atragem atenţia asupra faptului că aceste simboluri sunt purtătoare ale respectivelor funcţii sintactice doar în cadrul expresiilor slovace. Din cele trei categorii functional-semantice (LOC, MOD, TIMP), am ales, ca obiect al analizei noastre, MAV ce ţin de categoria LOC. Pentru verbele prefixate din această categorie, se vor folosi modele parasintetice de derivare. De problema parasintezei în limba franceză s-a ocupat, în anii ´70, Bernard Pottier (1962). Aparatul noţional propus de el poate fi folosit şi la descrierea categoriei lexico-gramaticale a modului acţiunii verbale.

**3.** Componentele relevante în această schemă sunt: **A** - verb, substanţă verbală, - complement direct al verbului, **a** - verb substituit de sufixul verbal *–er* sau *–iser*, **B** - complement circumstanţial de loc sau complement indirect, **b** - complement circumstanţial de loc sau complement indirect transformat în morfem, **R** - prepoziţie substituită de un prefix sau un prefix-temă. Aceste prescurtări sunt valabile pentru toate tipurile de parasinteză.

**3. 1. Modurile acţiunii verbale din punctul de vedere al localizării.** Majoritatea verbelor pot fi grupate în patru grupe distincte în funcţie de categoriile sintactice ale prefixelor, la care am adăugat o a cincea grupă, tipul adverbial de parasinteză:

a) verbe cu prefix-particulă: A (α=0) R + B → R + B + A → R (B) A. Ex: *a decurge - découler = de (la montagne) couler* , unde: R = element de legătură/prepoziţie "de", B = termen situant/complement circumstanţial "la montagne", A = termen situat/predicat "couler". Prepoziţia *de-* este convertită în prefixul lexical *dé-*, complementul circumstanţial de loc „de la montagne" este modificat în morfem 0, verbul – rădăcină lexicală *couler* rămâne neschimbat.

b) verbe cu prefix în parasinteză internă: A + α + R + B → R + B + A + α → R (B) /A → a, B→ b/+α. Ex: *a denişa - dénicher = de (la niche) ôter → -er*,



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

*la niche → niche-/+ α = qch.* Similar: *ôter la plante du pot = dépoter*. Prepoziţia *de* este converită în prefixul lexical *dé-*, complementul circumstanţial de loc *du pot* este modificat în morfem-bază lexicală, complementul direct al verbului *la plante* este neexprimat, dar potenţial prezent, verbul *ôter* este convertit în sufixul verbal *–er*.

c) verbe cu prefix-temă: A + R + B → R + B + A → R (B → α), (A → a). Ex: *a devansa – devancer = devant qn → α*, *marcher→ -er*. Prepoziţia *devant* este convertită în morfem-bază lexicală, complementul indirect *devant qn.* este neexprimat, doar potenţial prezent cu funcţia de complement direct al verbului derivat *devancer*, verbul *aller* este convertit în morfemul verbal *-er*.

d) verbe cu prefix în parasinteză externă: A + R + B + α → R + B + α → R (B → b, A → a) sau R (α → b, A → a). Ex: *a deratiza - dératiser = de* (*rat → rat-, ôter → -er*). Prepoziţia *de* este convertită în prefixul lexical *dé-*, complementul circumstanţial de loc *du pot* devine morfem 0, complementul direct *les rats* este convertit în morfem-bază lexicală, verbul *ôter* este convertit în sufixul verbal *-iser*.

e) Tipul adverbial de parasinteză: A + R + B + adverb ↔ R (adverb → b) + (A → a + R + B

**4.** În acest articol, vom analiza, pas cu pas, posibilităţile de interpretare a sensului lexico-gramatical al verbelor prefixate slovace în cadrul categoriei funcţional-semantice a localizării pe baza structurii lor argumentative, adică a configuraţiei argumentelor, şi apoi vom cerceta izomorfia dintre lexemele slovace de bază şi echivalentele lor din franceză şi română la nivelul structurii de profunzime şi al structurii superficiale.[6]

**4.1. Modul intravert** (mai departe MAV). - Modul intravert al acţiunii verbale exprimă orientarea acţiunii spre ceva. În slovacă, îl exprimă verbele de tipul: **vbehnúť, vliezť**, **vlepiť, vháčkovať.** Pe lângă structurile analitice/discrete cu trei argumente (x,y,z), în limba slovacă există un număr mare de modele parasintetice (condensate) cu un actant amalgamat (complement circumstanţial y) **y** $^{z1/z2/z3}$. În franceză, acest MAV se caracterizează prin:

**4.1.1. joncţiunea verbului şi a gerunziului (Slovacă ↔ Franceză ↔ Română)**
**Vprfx ↔Vop + Gerunziul +(Loc) ↔ Vop + prep + N/Adv**

dobehnúť + x→(y=x) + $z_3$/$(0)^z$ ↔ *arriver/venir en courant↔ a ajunge/a sosi în fugă*

dohopkať + $(0)^z$ ↔ *arriver/venir en sautillant ↔ a ajunge/a veni ţopăind*

naletieť + x→(y=x) + $y^{z3}$ ↔ *se heurter* [*contre N*]$^{yz3}$ *en volant ↔ a se lovi* [*de ceva*]$^{yz3}$ *în zbor*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

prehrýzť sa + x →(y=x)$^{z2}$ + $z_3$ ↔ *faire un trou [dans qch]* $^{yz2}$ *en rongeant [pour pénétrer/arriver à N]* $^{z3}$ ↔ *a face o gaură prin roadere [pentru a pătrunde/ ajunge la N]* $^{z3}$, cf. 4.18. MAV pervert

prevaliť + $x_1$ →(y=$x_2$)$^{(z2)}$ + $z_3$ ↔ *faire entrer qch* $^{y=x2}$ *[dansN]*$^{z3}$ *en roulant* ↔ *a deplasa [în N]*$^{z3}$ *prin rostogolire*

pribehnúť + x →(y=x) + ($z_1$) + ($z_2$) + $z_3$ ↔ *arriver/venir en courant* ↔ *a ajunge/a veni în fugă*

prihopkať + x →(y=x) + ($z_1$) + ($z_3$) + $z_3$ ↔ *arriver/venir en sautillant* ↔ *a ajunge/a veni ţopăind*

vbehnúť + x →(y=x) + ($z_1$) + ($z_3$) + $z_3$ ↔ *entrer en courant dans [la maison]*$^{z3}$ ↔ *a intra în fugă în [casă]* $^{z3}$

vliezť + x →(y=x) + ($z_1$) + ($z_3$) + $z_3$ ↔ *entrer en rampant dans [un trou]* $^{z3}$ ↔ *a intra târâş într-o [gaură]*$^{z3}$

vniesť + y + $z_3$ ↔ *porter qch à l' intérieur de qc* ↔ *a duce înăuntru a ceva*

vybehnúť**²** + [ ($z_1$) ] + $z_3$ ↔ *descendre [dans la rue]*$^{z3}$ *en courant* ↔ *a coborî [scările]*$^{z}$ *în fugă,* cf. 4.4. cf. 4.1. vybehnúť**¹**

vyniesť + y + [($z_2$, $z_3$)] ↔ *porter [un enfant]*$^{y}$ [*dans N*]$^{z3}$ [*en montant [l'escalier]*$^{z2}$ ↔ *a ţine [un copil]*$^{y}$ [*în N*]$^{z3}$ [*urcând [scările]*$^{z2}$

**4.1.2. însuşi sensul verbului**

**V prfx ↔ Vop ↔ Vop**

docestovať x →(y=x) + $z_3$ ↔ *arriver à [Paris]*$^{z3}$ ↔ *a ajunge la [Paris]*$^{z3}$

doniesť + y + [($z_3$)] ↔ *apporter [une nouvelle]* $^{y}$ ↔ *a aduce [o veste]* $^{y}$, *livrer [une marchandise]* $^{y}$ ↔ *a livra [marfa]* $^{y}$

odcestovať + ($z_1$) + $z_3$ ↔ *partir pour [l'étranger]*$^{z3}$ ↔ *a pleca în [străinătate]*$^{z3}$

pod-oprieť $si^2$ + y + $z_3$ ↔ *appuyer [son front] contre [ses mains]*$^{z3}$↔ *a-şi ţine [fruntea] în [mâini]*$^{z3}$

predierať/predrať sa**²** + $x_{hum}$→(y=x) + [$z_1$, $z_2$] + $z_3$ ↔ *se frayer un passage [deN]*$^{z1}$ *[par des buissons]*$^{z2}$ *[à/versN]*$^{z3}$ ↔ *a-şi croi drum [din N]*$^{z1}$ *[prin tufişuri]* $^{z2}$ *[spre/către]*$^{z3}$

preliezť**²** + x $_{hum}$→(y=x) + [$z_1$, $z_2$] + $z_3$ ↔ *venir***²** *[deN]* $^{z1}$ *[àN]* $^{z3}$ *en escaladant [un mur]* $^{z2}$ ↔ a veni *[din N]* $^{z1}$ *[ la N]* $^{z3}$ *escaladând [un zid]*$^{z2}$; *passer [à travers les buissons]*$^{z2}$ *pour [quitter l'endroitX]*$^{z1}$*et [entrer dans la maison deN]*$^{z3}$↔ *a trece [prin tufişuri]*$^{z2}$ *pentru [a părăsi locul X]*$^{z}$ *şi [a intra în casa din N]*$^{z3}$; *arriver/aller* [*à/dans*] *en traversant [un pont]*$^{yz\ 2}$↔ a sosi/a merge [*la/în*] *traversând [un pod]*$^{yz\ 2}$,cf. 4.4. preliezať**¹**

prejsť**²** + $(0)^{y}$ + ($z_1$) + $z_3$ ↔ *passer [de l'autre côté]*$^{z3}$ ↔ *a trece [de partea cealaltă]*$^{z3}$

pribehnúť + [($z_3$)] ↔ *accourir à [la gare]*$^{z}$ ↔ *a veni în fugă la [gară]*$^{z}$



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

rozbehnúť sa + x→(y = x) + $z_3$ ↔ *se disperser dans [le monde]*$^{z3}$ ↔ a *se dispersa în [lume]*$^{z3}$

rozšíriť sa + $xa_{nim/concr}$→(y=x) + [ ($z_{1)}$ + ($z_2$) ] + $z_3$ ↔ $x_{anim/concr}$ *se propager de [un centre]*$^{z1}$ *[par N] dans [la zone z]*$^{z3}$ ↔ $x_{anim/concrr}$ *a se propaga din [centru]*$^{z1}$ *[prin N]*$^{z1}$ *în [zona z]*$^{z3}$

vliezť$^{1}$ + ($z_1$) + [ $z_2$ ] + $z_3$ ↔ *pénétrer/s'introduire dans [la salle]*$^{z3}$ *par [la fenêtre]*$^{z2}$ ↔ *a pătrunde [....]*$^{z1}$ *în [sală]*$^{z3}$ *pe [fereastră]*$^{z2}$; *entrer [dans le bain]*$^{z3}$ ↔ *a intra în [apă]*$^{z3}$

vyhodiť$^{1}$ + y + $z_3$ ↔ *jeter/lancer [le ballon]*$^{y}$ *en [l'air]*$^{z3}$ ↔ *a arunca [mingea]*$^{y}$ *în [sus]*$^{z3}$, cf. vyhodiť$^{2}$ in 4.2.

zaliezť + $x_{anim}$→(y=x) + ($z_1$) +(0)$^{z2}$ + $z_3$ ↔ ($x_{Anim}$ ) *se glisser [derrièreN]*$^{z3}$ ↔ ($x_{anim}$ ) *a se strecura [în spatele N]*$^{z3}$

zapadnúť + x $_{concr}$ + (0)$^{z1}$ +(0)$^{z2}$ + $z_3$ ↔ (x $_{concr}$) *tomber [derrièreN]*$^{z3}$ ↔ x $_{concr}$ + *a cădea [în spatele]*$^{z3}$

zhrnúť + y + ($z_1$) + (0)$^{z2}$ + $z_3$ ↔ mettre [le blé]$^{y}$ [en tas]$^{z3}$ ↔ a strânge [grâul]$^{y}$ [grămadă]$^{z3}$.

În ultimul caz, este vorba de un argument sincretic, pe care-l putem caracteriza drept complement constitutiv de localizare cu o componentă implicită $z_3$. În raport cu acest argument implicit sau subînţeles apare complementul-formă « tas » (acesta nu are statutul unei entităţi "preexistente").

**4. 2. Modul devert –** Exrpimă mişcarea sau direcţia de la graniţă sau din apropierea obiectului de referinţă, considerat punct de pornire, spre o anumită poziţie. În acest context, nu este important dacă primul contact s-a realizat pe verticală sau orizontală. Trăsătura sa esenţială constă în faptul că punctul de plecare, ca şi cel de sosire, $z_1$, $z_3$, pot figura în structura semantică a verbului ca o componentă implicită.

**a) Vprfx ↔ Vop + prepN ↔ Vop + prepN**

**b) Vprfx ↔ Vop + AdvTMP + AdvLOC ↔ Vop + AdvTMP + AdvLOC**

**c Vprfx ↔ verbe cu prefixele**: **re-, é-, dé- (des), em- ↔ re-, e-, de- (des-/dez-), îm-**(cf. de exemplu, *odlepit'= a dezlipi*)

odbehnúť + $x_{hum}$→(y=x)$^{z1 + (z3)}$ ↔ $x_{hum}$ *quitter momentanément [son lieu de travail]*$^{z1}$ ↔ *a abandona momentan [locul de muncă]*$^{z1}$

odbiehať + $x_{hum}$→(y=x)$^{z1 + (z3)}$↔ *quitter souvent [son lieu de travail]* ↔ *a abandona adesea [locul de muncă]*$^{z1}$

odcúvať$^{1}$ + x→(y=x) + $z_1$ //odcúvať$^{2}$: cúv-ať/-nuť [ s autom ] + x→(y=x)$^{wy}$ ↔ *x*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

*reculer¹, x faire marche arrière // $x_1$ faire reculer² [sa voiture]$^{y=x2}$ ↔ x a da înapoi¹, x a trage înapoi // $x_1$ a-şi trage în spate² [maşina]$^{y=x2}$*

odbrúsiť + y + [($z_1$)] ↔ *enlever qc en dégrossissant ↔ a înlătura ceva prin şlefuire*

odfúknuť + y + [($z_1$)] ↔ *enlever/chasser qc. en soufflant ↔ a înlătura ceva suflând*

odísť + $x_{hum/concr}$ →(y=x) + [$z_1$, $z_2$] + $z_3$ ↔ *partir/ prendre le départ [pourN]$^{z3}$ ↔ a pleca/a porni [spre N]$^{z3}$*

odlepiť + y + $z_1$ ↔ *décoller [un timbre poste]$^{y}$ d'une enveloppe]$^{z1}$ ↔ a dezlipi [un timbru poştal]$^{y}$ de pe un plic]$^{z1}$*

odpratať + $y^{z1}$ ↔ *desservir [la table] $^{yz1}$ ↔ a strânge [masa] $^{yz1}$*

odtrhnúť + y + [($z_1$)] ↔ *arracher [les boutons]$^{y}$ ↔ a smulge [nasturii]$^{y}$*

uskočiť + x→(y=x) + [($z_1$)] + $(0)^{z2}$ + $z_3$ ↔ *faire un écart/un bond [devantN]$^{z1}$ + [en arrière]$^{z3}$ ↔ a face un salt [înaintea N]$^{z1}$ [înapoi]$^{z3}$*

vybehnúť² + $x_{anim}$ + $z_1$ ↔ a) *sortir en courant de [une chambre]$^{z1}$ ↔ a ieşi în fugă din [cameră]$^{z1}$*, cf. 4.1.1. vybehnúť¹

vybrať + y + [($z_1$)] ↔ *enlever [les arrêtes]$^{y}$ [d'un poisson]$^{z1}$ ↔ a scoate [oasele]$^{y}$ dintr- [un peşte]$^{z1}$, sortir [des livres]$^{y}$ de [une armoire]$^{z1}$ ↔ a scoate [carţi]$^{y}$ dintr- [un dulap]$^{z1}$*

vyhodiť² + y + $z^1$ + [($z_2$), ($z_3$)] ↔ *jeter [un papier]$^{y}$ [de sa chambre]$^{z1}$ par [la fenêtre]$^{z2}$ [dans N]$^{z3}$ ↔ a arunca [o hârtie]$^{y}$ [din camera sa]$^{z1}$ pe [fereastră]$^{z2}$ [în N]*, cf. vyhodiť¹ 4.1.2.

vytiahnuť/povytiahnuť + y + [($z_1$)] ↔ *remonter [la mêche] [d'une lampe]$^{z1}$ ↔ a ridica [fitilul] [unei lămpi]$^{z1}$; tirer [les mains]$^{y}$ des [poches]$^{z1}$ ↔ a-şi scoate [mâinile]$^{y}$ [din buzunar]$^{z1}$*

vytriasť¹ + y + $(0)^2$ + [$z_1$, $z_3$] ↔ *secouer [des miettes]$^{y}$ de [sa poche]$^{z1}$ [dans + N]$^{z3}$ ↔ a-şi scutura [buzunarul]$^{z1}$ de [firimituri]$^{y}$[în + N]$^{z3}$*

zakloniť sa + $x_{hum}$→$(y=x)^{(0)\,z1}$ + [($z_3$)] ↔ *se pencher $^{x→(y=x)\,+\,(0)\,z1}$ [en arrière]$^{z3}$/ ramener [la tête]$^{y}$ en arrière ↔ a se înclina $^{x→(y=x)\,+\,(0)\,z1}$ [în spate]$^{z3}$/a-şi da [capul]$^{y}$ pe spate*

**4.2.1. MAV devert-convergent –** În limbile comparate, acest MAV se exprimă, cel mai adesea, printr-un verb cu sens deplin, însoţit de unul sau două complemente circumstanţiale de loc (direcţia, ţelul sunt, de obicei, implicite). Spre distincţie de MAV devert-invert, argumentul $z_3$ nu reprezintă interiorul obiectului, ci orientarea către acesta.

**Vprfx ↔ Vop + loc. prep./prepN ↔ Vop + loc.prep/prepN**



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

zbiehať sa + $x_{concr\ +\ pl}$ + $z_{2/3}$ ↔ $x_{concr}$ *converger en [un point]* $^{z2/z3}$ ↔ $x_{concr}$ *a converge într-[un punct]* $^{z2/z3}$

**4.2.2. MAV devert-intravert** este o variantă a MAV intravert, unde se pune accentul pe punctul de plecare ($z_1$), dar şi pe ţelul ($z_3$) care ghidează mişcarea.

Se exprimă prin joncţiunea verbului de bază şi a locuţiunii prepoziţionale, resp., a prepoziţiei:

**Vprfx ↔ Vop + loc. prep./prepN ↔ Vop + loc.prep./prepN**

doputovať + $x_{anim}$→(y=x) + $(0)^{y}$ + $z_1$ + $(0)^{z2}$+ ($z_3$) ↔ *arriver [de+ N]*$^{z1}$ *au bout de [son voyage]*$^{z3}$ ↔ *a ajunge [din + N]*$^{z1}$ *la capătul [călătoriei]*$^{y}$

dotlačiť + y + ($z_1$) + $(0)^{z2}$+ $z_3$ ↔ *pousser [une table]*$^{y}$ *jusqu'à [la fenêtre]*$^{z3}$ ↔ *a împinge [o masă]*$^{y}$ *până la [fereastră]*$^{z3}$

vytriasť**²** + $y^{z1}$ + $(0)^{z2}$ + [$z_3$] ↔ *vider [ses poches]* $^{yz1}$ *en les secouant/secouer [ses poches]* $^{yz1}$ ↔ *a-şi goli [buzunarele]* $^{yz1}$ *scuturându-le/scuturându-şi [buzunarele]* $^{yzl}$, *cf.* **4.2.** vytriasť**¹**

znieť + y + $z_1$ + [$z_2$] + $z_3$ ↔ *descendre [un blessé]*$^{y}$ *de[cinquième étage]*$^{z1}$ *au rez de chaussée]*$^{z3}$ ↔ *a cobori [un ranit]*$^{y}$ *de la [etajul V]*$^{zl}$ *la [parter]*$^{z3}$

zosadiť + y + $z_1$ + $(0)^{z2}$+ ($z_3$) ↔ *descendre [un garçon] [d'un cheval]*$^{z1}$ ↔ *a coborî [un băiat] [de pe cal]*$^{z1}$

zoskočiť + $x_{anim}$→(y=x) + $(0)^{z2}$ + [$z_1$, $z_3$] ↔ *sauter de[un train en marche]*$^{z1}$*[dans + N]*$^{z3}$ ↔ *a sări dintr-[un tren în mişcare]*$^{z1}$ *[în + N]*$^{z3}$

**4.3. MAV transvert. -** MAV transvert exprimă orientarea acţiunii dintr-o parte a ceva în cealaltă parte. Acest MAV, caracterizat, în slovacă, de prefixul **pre-**, se exprimă, în franceză, prin: a) verbe prefixate cu prefixele **trans-, re-, dé ;** b) o construcţie cu un Vop (se frayer, faire), c) un verb cu sens deplin (care exprimă o mişcare, o acţiune) având sema "contact dinamic cu interiorul spaţiului". Din punct de vedere sintactic, este vorba de verbe tranzitive sau intranzitive. În perceperea globală a obiectului, argumentul **y** apare sincretic sub forma lui $\mathbf{y^{z2}}$ sau $\mathbf{y^{+\ (z1)+(z3)}}$ (argument amalgamat):

podísť + x→(y=x) + $y^{z2}$ + $(0)^{z1}$ + $(0)^{z3}$ ↔ *passer sous [le pont]*$^{z2}$ ↔ *a trece pe sub [pod]*

podletieť + $x_{hum/concr}$ →(y=x) + $y^{z2}$ + $(0)^{z1\ +}$ $(0)^{z3}$ ↔ *passer sous [le pont]*$^{z2}$ *en volant* ↔ *a trece cu avionul pe sub [pod]*$^{z2}$

prebehnúť**¹** + $x_{hum}$ →(y=x) + $y^{z2}$ + ($z_1$, $z_3$) ↔ *passer/traverser* [*une place*]$^{yz2}$ *en courant* ↔ *a trece/a traversa*[*o piaţă*]$^{yz2}$ *în fugă*, cf. 4.17

predierať**¹**/predrať sa**¹** + x + $(0)^{z1}$ + $y^{z2}$ + $z_3$ ↔ *fendre [la foule]*$^{yz2}$ ↔ *a-şi face*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

*drum prin [mulţime]*$^{yz2}$; cf. 4.1.2. predierať sa$^{2}$

prejsť$^{1}$ + ($z_1$) + $y^{z2}$ + ($z_3$) ↔ *traverser [un pont]*$^{yz2}$ ↔ *a traversa [un pod]*$^{yz2}$

preletieť$^{1,2}$ + $x_{hum/concr}$→(y=x) + [$z_1$, $z_2$, $z_3$]$^{1}$//preletieť$^{2}$ [ mesto/zemeguľu ]: $x_{hum/concr}$ + $y^{z2}$ + ($z_1$) + ($z_3$)↔ *voler*$^{1}$ *d' [N] à [N]* $^{[z1, z2, z3]}$ ↔ *a trece în zbor*$^{1}$ *din [N] în [N]* $^{[z1, z2, z3]}$// *survoler*$^{2}$ *[une ville]*$^{yz2 + (z1+ z3)}$ ↔ *a survola*$^{2}$ *[un oraş]*$^{yz2 + (z1+ z3)}$

preliez -ť/-ať$^{1}$ + x + (0)$^{z1}$ + $y^{z2}$ + ($z_1$) +($z_3$) ↔ *escalader [un mur]*$^{yz2}$// *traverser* [*un pont]*$^{yz2}$↔ *a escalada [un zid]*$^{y\ z2}$//*a traversa* [*un pod]*$^{yz2}$**,** cf. 4.1.2. preliezať$^{2}$

preliať$^{1,2}$ + x + y +[$z_1$ + $z_3$]$^{1}$ // preliať$^{2}$: stočiť sud vína + x + $y^{z1+(z3)2}$ ↔ *transvaser*$^{1}$ *[un liquide]*$^{y}$ *[dans une bouteille]*$^{z3}$ ↔ *a turna*$^{1}$ *[un lichid]*$^{y}$ *[într-o sticlă]*$^{z3}$ // *tirer*$^{2}$ *[un tonneau]*$^{yz1+(\ z3)}$ ↔ *a trage*$^{2}$ *[butoi]*$^{yz1+(\ z3)}$

preložiť + y + [$z_1$, $z_3$] ↔ *transborder [des marchandises]* $^{y\ +\ [z1,\ z3]}$ ↔ *a transborda [marfuri]*$^{y\ +\ [z1,\ z3]}$. În limba slovacă, acest verb poate fi folosit şi împreună cu un obiect locativ global, de pildă: *preložiť*$^{2}$ *nákladne auto* (x + $y^{z1\ +\ (z3)}$ ↔ *a muta un tir* (x + $y^{z1\ +\ (z3)}$. Aceeaşi structură o au şi sinonimele: *déplacer [un objet]* ↔ *a deplasa [un obiect]*; *reporter [un arrêt d'autobus]* ↔ *a muta [o staţie de autobuz]*

preplávať$^{1,2}$ + $x_{hum/concr}$→(y=x) + [$z_1$, $z_2$, $z_3$]$^{1}$//preplávať$^{2}$ [ rieku ] + x + $y^{z2\ +\ (z1)\ +\ (z3)}$ ↔ *arriver*$^{1}$ *à la nage [de N]*$^{z1}$*[parN]*$^{z2}$ *[à/dansN]*$^{z3}$ ↔ *a ajunge*$^{1}$ *înot [din N]*$^{z1}$*[prin N]*$^{z2}$ *[la/în N]*$^{z3}$ ↔ *traverser*$^{2}$ *[une rivière]*$^{yz2}$ *à la nage* ↔ *a traversa*$^{2}$ *[un râu]*$^{yz2}$ *înot*

preskočiť$^{1,2}$ $x_{hum/concr}$→(y=x)$^{z2}$ +[$z_1$, $z_2$, $z_3$]$^{1}$//[$z_1$,$z_2$, $z_3$]$^{2}$↔ $x_{hum}$ *sauter*$^{1}$ *de [la barque]*$^{z1}$ *sur [la rive]*$^{z3}$↔ $x_{hum}$ *a sări*$^{1}$ *din [barcă]* $^{z1}$ *pe [ţărm]*$^{z3}$ // $x_{hum}$ *sursauter*$^{1}$ *[un mur]*$^{yz2}$ ↔ *a escalada*$^{1}$ *[un zid]*$^{yz2}$

previesť + $x_1$→(y=$x_2$) + [$z_1$, $z_2$, $z_3$]/$z_2$ + ($z_1$,$z_3$) + ↔ *faire passer [la frontière]*$^{z2}$ *[à N]* $^{y=x2}$ ↔ *a ajuta [pe cineva]*$^{y=x2}$ *să treacă [graniţa]*$^{z2}$

Acelaşi cuvânt cu o structură sintactică asemănătoare poate dobândi un sens idiomatic în cadrul MAV modal: *previesť + y* ↔ *faire passer [un solide]* $^{y}$ [*à l'état liquide]* $^{z3}$ ↔ *a face ă treacă [un obiect aflat în stare solidă]* $^{y}$ [*în stare lichidă]* $^{z3}$

**4.3.1.** O variantă specială o constituie MAV devert-transvert sau intravert transvert MAV, unde localizarea de bază sau localizarea-ţintă $z_1$ şi $z_3$ este explicit exprimată, iar argumentul $z_2$ sau aspectul său sincretic $y^{z2}$ reprezintă componenta implicită. În timp ce, la nivelul structurii de suprafaţă, se verifică şi de această dată caracterul analitic al limbilor romanice (se foloseşte un verb cu sens deplin împreună cu un gerunziu sau cu o propoziţie secundară, se folosesc operatori împreună cu un



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

adverb sau cu un substantiv), structurii de adâncime îi corespunde configuraţia asimetrică a argumentelor: $x \rightarrow (x=y) + z_1 + z_3 + (z_2) = x \rightarrow (x=y) + y^{z2} + z_3 + (z_3)$:
prebehnúť$^{2}$ ↔ *arriver/pénétrer*[*dansN*]$^{z3}$ *en courant* ↔ *a ajunge/a pătrunde*[*în N*]$^{z3}$ *în fugă, cf*. 4.3.

preletieť$^{2}$: preletieť do Európy ↔ *x est rentré* [*en Europe*]$^{z3}$ *après avoir survolé [l'Océan atlantique*]$^{yz2}$ ↔ *x a venit* [*în Europa*]$^{z3}$ *după ce a survolat [Oceanul Atlantic*]$^{yz2}$; [*venir chez N*]$^{z3}$ *en survolant [une ville]*$^{(z2)}$/*après avoir pris un vol de N pour N* ↔ [*a veni la N*]$^{z3}$ *survolând [un oraş]*$^{(z2)}$/ *după ce luase un avion din N spre N*

preliezť$^{2}$ ↔ *passer [par les buissons])*$^{yz2}$ *pour [quitter l'endroitX]*$^{z1}$*et [entrer dans la maison deN]*$^{z3}$ ↔ *a trece [prin tufişuri])*$^{yz2}$ *pentru [a părăsi locul X]*$^{z1}$ *şi [a intra în casa lui N]*$^{z3}$

prevaliť sa$^{2}$ ↔ $x_{concr}$ *passer par-dessus [la digue]*$^{z2}$ [*pour ravager ensuite la ville]*$^{z3}$ ↔ $x_{concr}$ *a trece pe deasupra [digului]*$^{z2}$ *[pentru a distruge, apoi, oraşul]*$^{z3}$

vybehnúť$^{3}$ ↔ *passer [la porte]*$^{yz2}$ *en courant* ↔ *a trage [uşa]*$^{yz2}$ *în fugă,* cf. 4.1. vybehnúť$^{2}$, 4.4. vybehnúť$^{3}$

Un atu al verbului prefixat slovac îl reprezintă capacitatea de a exprima direcţia fără ca argumentul $z_2$ sau $y^{z2}$ să fie redate explicit. Verbele cu indexul 3 (*preletieť, prevaliť sa*) sunt omonime cu un complement de loc cu dublă valenţă.

*Prevaliť sa*$^{2}$ a apărut prin schimbarea verbului intranzitiv într-un verb indirect tranzitiv: face parte din subgrupa sinonimă de verbe ce exprimă schimbarea situaţiei actuale (*ravager, toucher*, it. *colpire*).

**4. 4. MAV extravert. -** MAV extravert exprimă orientarea acţiunii în afară. Din această grupă fac parte verbele cu prefixul **vy-: vybehnúť, vybrať, vyfúkať, vyhrabať** s.a. În franceză, MAV extravert se exprimă prin:

**4.4.1**. morfema prefixală: **de-, re-, ex-, en-** (şi prin forma reflexivă **se**) sau prin verbul de bază conţinând sema îndepărtării:

vybehnúť$^{1}$ + $z_1$ + [($z_2$, $z_3$)] ↔ *sortir en courant de [une chambre]*$^{z1}$ ↔ *a ieşi în fugă dintr-o [cameră]*$^{z1}$, cf. 4.1.1., 4.3.1.

vybrať$^{1,2}$ + y + $z_1$ + ($z_2$, $z_3$) //$y^{z1}$ ↔ *sortir*$^{1}$ *[un livre]*$^{y}$ *[deN]*$^{z1}$*, a scoate*$^{1}$ *[o carte]*$^{y}$ *[din N]*$^{z1}$/ *dé-[niche]*$^{z1}$*-er*$^{1}$ *[les oeufs]*$^{y}$ ↔ *a scoate*$^{1}$ *[ouăle]*$^{y}$ *[din coteţ]*$^{z1}$ // *faire la levée*$^{2}$ *[d'une boîte aux lettres]* ↔ *a efectua ridicarea*$^{2}$ *[corespondenţei]*

vyhodiť$^{1,2}$ + y + $z_1$ + [($z_2$, $z_3$)] // $y^{z3}$ ↔ *jeter*$^{1}$ *[un 0bjet]*$^{y}$ *[de N]*$^{z1}$ *[dans N]*$^{z3}$ // *mettre [un locataire à la porte*]$^{yz3}$ ↔ *a arunca*$^{1}$ *[un obiect]*$^{y}$ *[din N]*$^{z1}$ *[în*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

*N]$^{z3}$// a da [un locatar pe uşă afară*] $^{yz3}$

vykladať$^{1,2}$ + y + $z_1$ +[($z_2$, $z_3$)]$^{1}$//$y^{z1}$ ↔ *décharger*$^{1}$ *[des marchandises]$^{y}$ [d'un camion]$^{z1}$//décharger*$^{2}$ *[un camion]$^{y/z1}$* ↔ *a descărca*$^{1}$ *[marfa]$^{y}$ [dintr-un camion]$^{z1}$//a descărca*$^{2}$ *[un camion]$^{y/z1}$*

vyletieť x→(y=x)$^{z1}$ + $z_1$ + [($z_2$, $z_3$)] ↔ *s'envoler [de N]$^{z1}$ [pour N]$^{z3}$* ↔ *a-şi lua zborul [din N]$^{z1}$ [spre N]$^{z3}$*

vyniesť + y + $z_1$ [($z_2$, $z_3$)] ↔ *porter [le malade]$^{y}$ [dehors de N]$^{z1}$* ↔ *a duce [bolnavul]$^{y}$ [afară din N]$^{z1}$*

vyskočiť$^{1}$ + x→(y=x) + $z_1$+[($z_2$, $z_3$)] ↔ *x sauter [de N]$^{z1}$ dehors$^{z3}$* ↔ *x a sări [din N]$^{z1}$ afară$^{z3}$*

vystúpiť$^{1}$ + x→(y=x) + $z_1$+[($z_2$, $z_3$)] ↔ *sortir [de N]$^{z1}$ pour entrer [à travers N]$^{z2}$ [dans N]$^{z3}$* ↔ *a ieşi [din N]$^{z1}$ pentru a intra [prin N]$^{z2}$ [în N]$^{z3}$, cf.* vystúpiť$^{2}$ in 4.5.1.

vyviesť$^{1}$ + $x_1$→(y=$x_2$) + $z_1$+ [($z_2$)]+ ($z_3$)] ↔ *faire sortir/conduire [un passager]$^{y}$ [dehors]$^{z3}$* ↔ *a duce/a conduce [un pasager]$^{y}$ [afară]$^{z3}$*, cf. 4.5.2. vyviesť$^{2}$

**4.5. MAV sursovert**. - Acestui MAV îi aparţin verbele cu prepoziţia **vy-,** care exprimă orientarea acţiunii de jos în sus: **vytiahnuť, vyhodiť, vystúpiť**, **vyliezť** ş.a. În franceză, caracteristica semantică se exprimă prin:

**4.5.1. construcţie verbal-nominală sau verbal-adverbială (Vop + N/ Vop+Adv)**:

nadhodiť + y + ($z_3$)↔ *jeter (légèrement) [un ballon]$^{y}$ [en l'air]$^{z3}$* ↔ *a arunca (uşor) [o minge]$^{y}$ [în sus]$^{z3}$*

vyskočiť$^{2}$ + x→(y=x) + ($z_1$) + $(0)^{z2}$ + [$z_3$] ↔ *[Le mercure de thermomètre]* $^{x→(y=x)}$ *faire un bond* ↔ *[coloana de mercur a termometrului]* $^{x→(y=x)}$ *a creşte*, cf. vyskočiť$^{1}$ in 4.4.1. Este vorba de un verb absolut în opoziţie cu sensul relaţional, pe care îl însoţeşte argumentul $z_3$: *sauter sur un mur* ↔ *a sări peste un zid*

vystúpiť$^{2}$ + x→(y=x)$^{z3}$ + [ ($z_1$, $z_2$) ]+ $z_3$ ↔ *monter sur [une montagne]$^{z3}$, faire l'ascension [d' une montagne]* ↔ *a urca [pe un munte]$^{z3}$,* cf. vystúpiť$^{1}$ in 4.4.1.

**4.5.2. recţiune factitivă**:

vyviesť$^{2}$ + $x_1$→(y= $x_2$) + [($z_1$) +($z_2$)]+ $z_3$ ↔ *faire monter [les touristes]$^{y}$ [à un belvédère]$^{z3}$* ↔ *a duce [turiştii]$^{y}$ [la o belvedere]$^{z3}$*, cf. 4.4.1. vyviesť$^{1}$

**4.6. MAV infravert**. - Acest MAV redă direcţionarea acţiunii de sus în jos, în slovacă, se exprimă prin verbe ca**: zniesť, zletieť, zostúpiť, zosunúť.** Având în



BDD-A24334 © 2005 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

vedere că este vorba, în cea mai mare parte, de evenimente cauzative, vom postula, în structura lor profundă, un argument disociat **y,** conform relaţiei $\mathbf{x_1 + (y = x_2)}$. În limba franceză, acest MAV este caracterizat, în cea mai mare măsură, de însuşi sensul verbului:

**4.6.1.** verbe prefixate cu prefixele**: r-, a-, dé-, é-:** *écrouler, rabattre, décrocher, abaisser, renverser*:

zosunút' sa[1] + $x \rightarrow (y=x) + [z_1, z_2] + z_3$]//zosunút' sa[2] (o múre): $x \rightarrow (y=x)^{z1} + (z_2 + z_3)$ ↔ se glisser[1] *[de N]$^{z1}$+[par N]$^{z2}$+[à/dans N]$^{z3}$*//s'écrouler[2] ↔ a se strecura[1] *[din N]$^{z1}$+[prin N]$^{z2}$+[la/în N]$^{z3}$* //a se prăbuşi[2]

stiahnut'[1] + $x_1 \rightarrow (y= x_2) + (z_1) + (0)^{z2} + z_3$ ↔ *rabattre [sa casquette]$^{y}$ [sur les oreilles]$^{z3}$* ↔ *a-şi trage [casca]$^{y}$ [pe urechi]$^{z3}$*

zvesit' + $x_1 \rightarrow (y= x_2) + z_1 + (0)^{z2} + (z_3)$ ↔ *décrocher [un tableau]$^{y}$ [de N]$^{z1}$* ↔ *a lua [un tablou]$^{y}$ [de pe N]$^{z1}$*

spustit'[1] + $x_1 \rightarrow (y = x_2) + [(z_1, z_2)] + z_3$ //spustit'[2] [okno]: $x_1 + (y= x_2) + (z_1) + (z_3) + [z_2]$↔ *faire descendre[1] [un fardeau]$^{y}$[de N]$^{z1}$+[à travers N]$^{z2}$+[à/dans N]$^{z3}$* //abaisser[2] [une vitre]$^{y}$ [dans le train]$^{z2}$ ↔ *a coborî[1] [o greutate]$^{y}$[din N]$^{z1}$+[prin N]$^{z2}$+[la/în N]$^{z3}$* //**a demonta[2] [fereastra]$^{y}$ [din tren]$^{z2}$**

zraziť + $x_1 \rightarrow (y= x_2) + [z_1] + (0)^{z2} + z_3$ ↔ *faire tomber [une cruche]$^{y}$ +[de N]$^{z1}$ +[à N/en bas]$^{z3}$* ↔ *a doborî [un ulcior]$^{y}$ +[din]$^{z1}$ +[în]$^{z3}$*

**4.6.2. konstrucţia Vop + adverbe alebo Vop + N** (exprimă sensul, direcţia):

zniesť + $x_1 \rightarrow (y=x_2) + [(z_1, z_2)] + z_3]$ ↔ *descendre [un malade]$^{y}$ [de N]$^{z1}$ [au rez-de-chaussée]$^{z3}$/en bas* ↔ *a duce [un bolnav]$^{y}$ [din N]$^{z1}$ [la parter]$^{z3}$/jos*

stiahnut'[2] + $x_1 + (y=x_2) + (0)^{z2} + [(z_1, z_3)] + z_3$↔ *tirer [le rideau]$^{y}$ vers le bas* ↔ *a trage [perdeaua]$^{y}$ în jos*

**4.7. MAV supravert**. **-** MAV supravert exprimă orientarea acţiunii spre ceva, respectiv, localizarea acţiunii peste ceva. În slovacă, acesta este caracterizat de prefixul **na**-. Din această grupă fac parte verbele cu sensul lexical "a transpune pe": **nakresliť, nam cvaľovať, napísať**, **nadpísať**. Deoarece sensul de "orientare a acţiunii spre ceva" este inclus în sensul lexical al bazei de derivare a verbelor **kresliť, maľovať, písať**, prefixul **na**- are, în acest caz, doar funcţia de perfectivare. În franceză, modalităţile de exprimare a MAV supravert sunt:

a) verbe cu prefixele: **en, é-, super-, em-**,

b) sau construcţia Vop + N.

Se deosebeşte de MAV supervert prin legătura dintre denotaţii ce corespund



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

argumentelor **y** şi **z**:

nadpísať + $y^{z3}$ ↔ *écrire [un titre]$^{y}$ [en tête d'une feuille de papier]$^{z3}$* ↔ *a scrie [un titlu]$^{y}$ [în susul unei pagini]$^{z3}$*

nadstaviť + $y^{z3}$ ↔ *ajouter [un étage]$^{y}$ à [un bâtiment]* $^{z3}$ ↔ *a adăuga [un etaj]$^{y}$ [unei clădiri]* $^{yz3}$

nakladať$^{1}$ + y + $z_3$ // nakladať/naložiť$^{2}$ + $y^{z3}$ ↔ *charger$^{1}$ qch* $^{y}$ *[sur N]$^{z3}$ // charger$^{2}$ un camion* $^{yz3}$ *de marchandises* $^{wy}$ ↔ *a încărca$^{1}$ ceva* $^{y}$ [*peste N*]$^{z3}$ // *a încărca$^{2}$ un camion* $^{yz3}$ *cu mărfuri* $^{wy}$ ; *superposer$^{2}$ [les lits* $^{yz3}$↔ *a suprapune$^{2}$ [paturile*

nalepiť + y + $z_3$ ↔ *coller qch [sur une feuille]$^{z3}$* ↔ *a lipi ceva [pe o foaie]$^{z3}$*

naniesť + y + $z_3$ ↔ *appliquer [une crème]* $^{y}$ *sur [le visage]* $^{z3}$ ↔ *a aplica [o cremă]$^{y}$ pe [faţă]* $^{z3}$

napichnúť + y + $z_3$ ↔ *embrocher/enferrer [un morceau de viande]$^{y}$ + $0^{z3}$* ↔ *a străpunge [o bucată de carne]$^{y}$ + $0^{z3}$*

nasunúť/nasúvať + y + $z_3$ ↔ *mettre [une courroie]$^{y}$ sur [une poulie]$^{z3}$* ↔ *a pune [o curea]$^{y}$ pe [o roată cu scripeţi]$^{z3}$*

**4.8. MAV supervert**. - Acest MAV exprimă orientarea acţiunii peste ceva, localizarea unui lucru peste un altul. Se redă prin prefixul verbal **nad**-. Acest sens se traduce în limba franceză prin verbe cu prefixele **sou-, sur-** atunci când este vorba de argumentul implicit **z**:

nadvihnúť + y + $(0)^{z1, z3}$ + $z_2$ ↔ soulever [un couvercle]$^{y}$ ↔ a ridica [un capac]$^{y}$

nadhodiť + y + $(0)^{z1, z3}$ + $z_2$↔ soulever [un chariot] ↔ a ridica [un car]

În acelaşi timp, există şi construcţii analitice discrete formate din verbe de bază cu sens deplin: **dvíhať + y + [$z_1$,$z_2$ +$z_3$** ↔ *lever un fardeau]$^{y}$ sur le toit]$^{z3}$* ↔ *a ridica o greutate]$^{y}$ pe acoperiş]$^{z3}$*

**4.9. MAV subvert**. - MAV subvert exprimă orientarea acţiunii pe sub ceva. În slovacă, este redat prin verbe cu prefixul **pod-**. În franceză şi în română, acest MAV este caracterizat prin: **verb + locuţiune adverbială** sau construcţia **Vop + prepN**:

podhlodať + $y^{z2}$ ↔ *ronger [les racines]$^{y}$ (par en bas)$^{z1}$* ↔ *a roade [rădăcinile] (de jos în sus )$^{z2}$*

podhlodať sa + x(y) + $z_2$) + $z_3$ ↔ *x pénétrer sous N$^{z3}$ en rongeant les parois* $^{y}$ *par en bas* $^{z2}$ ↔ *x a pătrunde pe sub N$^{z3}$ rozând peretele$^{y}$ pe dedesubt$^{z2}$*

podchytiť + $y^{z2}$ ↔ *saisir [un objet]$^{y}$ par en bas$^{z2}$* ↔ *a prinde [un obiect]$^{y}$ pe dedesubt]$^{z2}$*

podop-ierať/-rieť$^{2}$ + y + $(0)^{z}$ + $w^{x}$ ↔ *contre-buter/étayer [un mur]$^{y}$ au moyen d'un*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

*pilier]$^{w}$ ↔ a sprijini [un perete] cu ajutorul unui stâlp]$^{w}$; soutenir [une femme prête à évanouir] ↔ a susţine [o femeie pe punctul de a leşina],* cf. podopriet'[1] 4.1.2.

vliezt'[2] + x→(y=x) + (0)$^{z1}$ + $z_2$ + $z_3$ ↔ *x + se glisser sous [une pierre]$^{z3}$ ↔ x + a se strecura pe sub [o piatră]$^{z3}$*, cf. vliezt' [1] 4.1.2.

**4.10. MAV advert**. - MAV advert exprimă orientarea acţiunii înspre ceva. În slovacă, acesta este caracterizat de prefixul **pri-.** Limba franceză are urmatoarele mijloace de exprimare a acestui MAV: un verb operaţional cu sema apropierii (verbul cu sens deplin fiind cel care conţine sema apropierii) sau un verb de bază conţinând prefixul *r-*. Limba slovacă acceptă şi construcţia cu un complement circumstanţial de loc sincretic **y$^{z3}$** şi unul facultativ de loc-instrument [ w ]:

pristrčiť + $x_1$(y=($x_2$)) + $z_3$ ↔ *pousser [une table]$^{y}$ vers [la porte]$^{z3}$ / rapprocher [une table]$^{y}$ de [la fenêtre]$^{z3}$ ↔ a împinge [o masă]$^{y}$ spre [uşă]$^{z3}$ / a apropia [o masă]$^{y}$ de [fereastră]$^{z3}$*

prisúvať + $x_1$(y=($x_2$)) + $z_3$ ↔ *pousser [une table]$^{y}$ vers [la porte]$^{z3}$ ↔ a împinge [o masă]$^{y}$ spre [uşă]$^{z3}$*

prihrnúť[1] + $x_1$(y=($x_2$)) + $z_3$ + [($z_1$,$z_2$)] // prihrnúť[2] + x + $y^{z3}$ + [$w^{y}$]: prihrnúť strom [zemouw$^{y}$ *ramener [la terre]$^{y}$ [de N]$^{z1}$ [vers un arbre]$^{z3}$ ↔ a aduna [pământul]$^{y}$ [din N]$^{z1}$ [spre un copac]$^{z3}$*

priklonit' + $x_1$→(y=($x_2$)) + (0)$^{z1,z2}$ + $z_3$ ↔ *pencher/incliner [une échelle]$^{y}$ vers/ contre [le mur]$^{z3}$ ↔ a apleca/a înclina [o scară]$^{y}$ spre [zid]$^{z3}$*

priniesť + y + [($z_1$,$z_2$)] + $z_3$ ↔ $x_{hum}$ *rapporter [$N_{concr}$]$^{y}$ + [à N]$^{z3}$ [de N]$^{z1}$ [par/en passant par N]$^{z2}$ ↔ $x_{hum}$ a aduce [$N_{concr}$]$^{y}$ + [la N]$^{z3}$ [din N]$^{z1}$ [ prin/trecând prin N]$^{z2}$*

**4.10.1.** Variantele MAV advert sunt: a) MAV **advert-cumulativ**, b) MAV **devert-advert** sau **advert-devert,** având în structura sa o descriere perifrastică:

**V prfx ↔ V operativ + loc.prep.$^{ADV}$ + [compl.] ↔ [loc.prep.]$^{ADV}$ + [compl.]**:

doplávať + x $_{hum/anim}$ →(y=x) + ($z_1$, $z_2$) + $z_3$ ↔ *atteindre [qch]$^{z3}$ à la nage ↔ a ajunge [undeva]$^{z3}$ înot*

odcválať + x $_{hum/anim}$ →(y=x) + [$z_1$, $z_2$] + $z_3$ ↔ *x $_{hum/anim}$ partir au galop de [la ville]$^{z1}$[dans + N]$^{z3}$ ↔ x $_{hum/anim}$ a pleca în galop din [oraş]$^{z1}$ [în N]$^{z3}$*

odplávať + x(y=x)$_{hum}$/($x_1$)(y=$x_2$)$_{concr}$ + [$z_1$, $z_2$]+ $z_3$ ↔ x $_{hum/concr}$ → (y=x/y) *s'éloigner à la nage loin de [la rive] $^{z1}$ [pour + N]$^{z3}$ ↔ a se îndepărta înot de [ţărm]$^{z1}$ [pentru + N]$^{z3}$*

pricválať + x $_{hum/anim}$→(y=x) + [$z_1$, $z_2$] + $z_3$ ↔ x $_{hum/anim}$ *arriver au trot [de N]$^{z1}$ [à N]$^{z3}$ ↔* x $_{hum/anim}$ *a sosi la trap [din N]$^{z1}$ [la N]$^{z3}$*



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

priplávať + $x(y=x)_{hum}/(x_1)(y=x_2)_{concr}$ + $[z_1, z_2]$+ $z_3$ ↔ x *hum/concr arriver/venir à la nage [de N]$^{z1}$ [jusqu'a l'île]$^{z3}$* ↔ x *hum/concr anim a ajunge/a veni înot [din N]$^{z1}$ [până la insulă]$^{z3}$*

**4.11. MAV versovert**. - MAV versovert, caracterizat, în slovacă, de prefixul **do-**, exprimă orientarea acţiunii întru atingerea scopului. Este vorba de modificarea MAV intravert cu sema caracteristică "neatingerea interiorului obiectului". Din punctul de vedere al tipologiei generale a predicatelor, le considerăm a fi "activităţi comportamentale" (predicate ale conduitei în societate cf. Sokolová-Nižníková 1998, p.15-18:

dovážať (tovar do obchodov) + $y^{z3\ +\ pl}$ ↔ fournir des magasins $^{yz3}$ ↔ a aproviziona magazine $^{yz3}$

**4.12. MAV postvert**. - MAV postvert exprimă orientarea acţiunii după ceva. În slovacă, acesta este caracterizat de prefixul **za-**. În franceză, se exprimă printr-o locuţiune verbală **V + prepN** sau prin **Vop+ prepN + gérondif**:

zabehnúť$^{1}$ ↔ x→(y=x) + $(0)^{z1,\ z2}$ + $z_3$ ↔ *x se cacher derrière une maison en courant ↔ x a se ascunde în spatele unei case $^{z3}$ în fugă,* cf. 4.13.

**4.13. MAV retrovert**. - Acest MAV care exprimă orientarea acţiunii "într-acolo şi-napoi" nu este caracteristic pentru limba slovacă. În franceză, aspectul perfectiv al acestui tip verbal are urmatoarele caracteristici: "irepetabilitate" şi "rezultat al acţiunii". Totuşi, în unele cazuri, putem găsi urme ale acestui MAV:

**skočiť si/zabehnúť$^{1}$ [si]** (niekam, po niečo) + x + $y^{z3}$ + $(z_1)$ + $(0)^{z2}$ ↔ *faire un saut [pour aller chercher qch]* $^{yz3}$ ↔ *a da o fugă [pentru a căuta ceva]* $^{yz3}$.

În slovacă, se realizează ca o construcţie completivă şi un argument complex $\mathbf{y^w}$ : skočiť si nakúpiť ↔ a da o fugă pentru a cumpăra ceva.

**4.14. MAV poliversovert**. - MAV poliversovert exprimă orientarea convergentă a acţiunii. În slovacă, îl caracterizează prefixul **s-/z-**. În franceză, se exprimă prin:

**4.14.1** verbe prefixate cu prefixele: **re-(ré-, r), a-, en-, em-, entre**- şi un complement la plural:

zozbierať + $x_1(y=(x_2))$ + $y^{pl}$ + $(z_3)$ ↔ *ramasser [des cahiers]$^{y}$* ↔ *a aduna [caiete]$^{y}$*

združiť + $x_1(y=(x_2))$ + $y^{pl}$ + $(z_3)$ ↔ *regrouper des amis]$^{y}$ autour de lui* ↔ *a aduna prieteni]$^{y}$ în jurul său*

**4.14.2.** joncţiunea verbului cu un **adverb de mod**:



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

zošiť + $x_1(y=(x_2))$ + $y^{pl}$ + $(0)^{z3}$ ↔ *coudre qch ensemble* ↔ *a coase ceva unul de celălalt*

zliať + $x_1(y=(x_2))$ + $y^{pl}$ + $(0)^{z3}$ ↔ *verser ensemble [des restes de vin]$^y$* ↔ *a vărsa la un loc [resturile de vin]$^y$*

**4.15. MAV polidevert**. - MAV polidevert exprimă orientarea divergentă a acţiunii. În slovacă, îl caracterizează prefixul **roz-**. În franceză, acest MAV este caracterizat de prefixul **é-**. Argumentul $\mathbf{z_3}$ este implicit: **rozšíriť** + $x_1(y=(x_2))$ + $(z_1 + z_3)$ ↔ *élargir [un trou]$^y$* + ↔ *a lărgi [o gaură]$^y$*.

**4.16.**. **MAV circumvert**. - MAV circumvert exprimă orientarea acţiunii în jurul a ceva. În slovacă, îl caracterizează prefixele **o-, ob-**. În franceză, se caracterizează, la fel ca în cazul MAV supravert (cf.4.7.), prin prefixul **en-**. Suportul contactului dinamic (okolo = autour de = în jurul) îl constituie morfema lexicală a verbului. Din punct de vedere tipologic, este vorba de un predicator de coincidenţă a complementelor, de exemplu:

obísť + x + $y^{z2}$ ↔ *contourner [un obstacle]* $^{yz2}$ ↔ *a ocoli [un obstacol]* $^{yz2}$

obstaviť + x + $y^{z2}$ + $(w^y)$ ↔ *entourer* [*une maison*]$^y$ [*d'un mur*] $^{wx}$ ↔ *a înconjura*[*o casă*]$^y$ [*cu un zid*] $^{wx}$

obšiť + $y^{z2}$ + $(0)^{wx}$ ↔ *border/ourler [les manches]* $^{yz2}$ ↔ *a tivi [mânecile]*$^{yz2}$

obtočiť/omotať + x + $y^{z2}$ + $(0)^{wx}$ ↔ *enbobiner* [*un fil d'acier*]$^y$ + $(z_2)$ ↔ *a bobina* [*un fir de oţel*]$^y$ + $(z_2)$

**4.17. MAV pretevert**. - MAV pretevert exprimă orientarea acţiunii în afara a ceva. În slovacă, nu este foarte frecvent şi se exprimă prin prefixul **pre-**. În franceză, se caracterizează prin **joncţiunea verbului cu un adverb şi un gerunziu**:

prebehnúť[2] + x →(y=x) + $y^{z2}$ + $(0)^{z1,z3}$ ↔ *x + passer [à côté de N]$^{yz2}$ en courant* ↔ *x + a trece în fugă [alături de N]*

preletieť[3] + $x(y=x)_{hum}/(x_1)(y=x_2)_{concr}$ + $z_2$ + $(0)^{z1,z3}$ ↔ *x + passer [à côté de N]$^{yz2}$ en courant* ↔ *x + a trece [alături de N]$^{yz2}$ în fugă*, cf. 4.1.2., 4.3.

**4.18. MAV pervert**. - MAV pervert exprimă orientarea acţiunii prin ceva. În slovacă, se exprimă cu prefixul **pre-**. În franceză, îl reprezintă: verbe prefixate cu prefixele: **trans-, dé-, en**-. Se deosebeşte de MAV transvert prin faptul că argumentul $\mathbf{z_2}$ este irelevant (prin non-pertinenţa argumentului):

prepichnúť + $x_1(y=(x_2))$ + y + $(z_1 + z_3)$ + [w] ↔ *transpercer [un ballon]*$^{y+ (z1 + z2)}$ + *[avec une pique]*$^w$ ↔ *a străpunge [o minge]*$^{y + (z1 + z2)}$ *[cu o suliţă]*$^w$



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

prerazit' + $x_1(y=(x_2))$ + y + $(z_1 + z_3)$ + [w] ↔ *défoncer [un mur]*$^{y + (z1 + z2)}$
+ [*0*]$^{w}$ ↔ *a sparge [un zid]*$^{y + (z1 + z2)}$ + [*0*]$^{w}$

**Concluzii**

**5.** Din punctul de vedere al localizării, în cea mai mare parte, modurile acţiunii verbale sunt exprimate, în limba franceză, prin însuşi sensul verbului. Din cele optsprezece MAV, numai MAV retrovert, care este extrem de rar întâlnit, nu se exprimă astfel.

A doua modalitate de exprimare a MAV ca frecvenţă o reprezintă verbele prefixate. Multe prefixe slovace redau mai multe MAV în acelaşi timp, sunt polisemantice, de pildă, prefixul **z-** din verbele **zniesť, zletieť** (MAV infravert) şi **zamotať, zviazať** (MAV poliversovert). O polisemie similară o manifestă prefixul **dé**-: **déterrer, dévisser** (MAV extravert); **découper, décoller** (MAV devert); **décrocher** (MAV infravert). Purtătorii sensurilor de "localizare" sunt prefixe în echivalentele din franceză şi română. Multe verbe prefixate franceze au apărut, ca şi în slovacă, prin parasinteză (ex. vezi pag. 12).

Al treilea mod de exprimare a nuanţelor semantice de "localizare" îl reprezintă, în franceză, prepoziţiile. Aceasta este o dovadă clară a legăturii strânse dintre prefix şi prepoziţie. Cum multe prefixe slovace funcţionează şi ca prepoziţii, prepoziţiile franceze reprezintă traducerea mot-à-mot a acestor prefixe: **vlepiť** + y + z - **a lipi ceva în altceva**; **nalepiť** + y + z - **a lipi ceva pe altceva**; **podliezť** + z - **a se târî pe sub ceva**; **zapadnúť** + z - **a coborî în spatele** (muntelui); **dogúľať** + y + z - **a rostogoli ceva până la** altceva.

La exprimarea unor MAV participă şi combinaţiile dintre prepoziţii: **preskočiť** + z - **a sări din** barcă **pe** mal.

Alte moduri de exprimare a MAV, aproape la fel de frecvente, sunt construcţiile verbal-nominale şi joncţiunea verbului cu gerunziul sau, în română, cu substantivul precedat de prepoziţie. Acestea se folosesc mai ales cu verbele de mişcare (**pribehúť – a sosi în fugă**; **odcválať – a pleca în galop**; **pritancovať – a se apropia în paşi de dans**) si cu alte verbe de acţiune (**odbrúsiť** + y - **a înlătura** ceva **prin subţiere/cioplire/şlefuire**; **odlomiť** + y – **a înlătura** (un bloc) **prin dărâmare**). Verbul de bază este echivalentul prefixului verbal (**a sosi** (în fugă) = **pri**(behnúť), **a pleca** în galop – **od**(cválať)), iar gerunziul poartă sensul morfemei lexicale a verbului prefixat. Adesea, unele MAV nu se diferenţiază în limba franceză: verbele **pribehnúť** (MAV advert) şi **dobehnúť** (MAV versovert) au acelaşi echivalent românesc (**a sosi/ a veni în fugă**).

În construcţiile verbal-nominale deja este mai greu de stabilit echivalentul



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

francez al prefixului şi al bazei lexicale. Rămâne întrebarea dacă, de pildă, în expresia "**a efectua ridicarea corespondenţei**" – **vybrať** + y (3.1.2.), substantivul "**ridicarea**" este echivalentul prefixului **vy-**, iar verbul "**a efectua**" sau întreaga expresie "**a efectua ridicarea**" este echivalentul bazei lexicale –**bra-**. În mod similar, în expresia "**a face turul unei case**"- **obísť** + y (3.1.15), am putea considera substantivul "**turul**" echivalentul prefixului **o-**, dar, în acest caz, verbul "**a face**" ar fi echivalentul imperfectiv al bazei lexicale –**behn-**.

În cadrul exprimării MAV, o frecvenţă redusă o au adverbele de loc şi de mod şi expresiile perifrastice. Adverbele de mod sunt purtătorii sensului prefixului, iar partea lexicală a verbului slovac este substituită de forma verbului de bază (**zlepiť- a uni prin lipire** (3.1.13)). De asemenea, adverbele de loc sunt echivalentul lexical al prefixului verbal, iar forma verbului este purtătorul sensului morfemei lexicale a verbului prefixat: **zniesť-** a duce în **jos**, **podťať** + y – **a tăia** o creangă **de pe dedesubt**. Uneori, adverbul ajută la exprimarea aspectului verbal: **odbehnúť** + z (MAV devert) – a abandona **momentan** lucrul (aspectul perfectiv), dar **odbiehať** + z – a abandona **adesea** lucrul (aspect imperfectiv).

În descrierile perifrastice, forma verbului auxiliar este echivalentul semantic al prefixului slovac, iar baza lexicală se exprimă printr-o expresie adverbială (a sosi **la trap** (3.1.8), a traversa un râu **înot** (3.1.17)).

Descrierea factitivă a apărut doar în cazul a două MAV. Este vorba de verbele tranzitive: **vyviesť**+y+z (3.1.3)- a conduce nişte turişti spre o belvedere; **previesť**+y+z (3.1.17)- a trece pe cineva ilegal frontiera. În acest caz, expresia factitivă are mai degrabă sens tranzitiv şi perfectiv. Şi în acest caz este greu de determinat care element al expresiei franceze este echivalentul prefixului şi care –al bazei de derivare.

Pentru exprimarea unor MAV, se folosesc şi combinaţii de diverse mijloace: **prebehnúť** (3.1.16)- a trece pe lângă în fugă. Sensul de "direcţionare a acţiunii în afara a ceva" este exprimat de locuţiunea adverbială "**pe lângă**", iar sensul bazei de derivare a verbului prefixat este inclus în gerunziul "**fugind**". Verbul **zakláňať sa** (3.1.11) este redat de joncţiunea expresiei verbal-nominale cu adverbul: **a face extensiuni pe spate**. Expresia verbal-nominală este purtătorul sensului de multiplicitate, iterativitate, nedelimitare a acţiunii, iar adverbul este, din punct de vedere semantic, echivalentul prefixului **za-**.



BDD-A24334 © 2005 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

## NOTE

1. Pauliny aminteşte de opoziţia determinare-nondeterminare în legătură cu acţiunea verbală şi în gramatica sa din anul 1981.

2. Cu aceste noţiuni se operează şi în literatura romanistă de specialitate de provenienţă cehă şi slovacă, cf. Šabršula (1962, 1986), Ducháček (1976). În lucrările noastre (cf. Taraba, 1998 a, 1998 b), caracterizăm aspectul verbal din perspectiva coordonatei temporale, unde verbul imperfectiv exprimă o acţiune a cărei desfăşurare are loc în paralel cu mişcarea timpului real, se realizează de-a lungul coordonatei temporale. Dimpotrivă, verbul perfectiv exprimă o acţiune care intersectează, într-un anumit punct, coordonata temporală. Sau îşi revendică un segment delimitat pe această coordonata. De aceea, drept caracteristică de bază a MAV considerăm a fi etapizarea acţiunii, în opoziţie cu caracterul unitar (perceput global, ca valoare de ansamblu) sau cu limitarea intrinsecă a acţiunii. De aici, rezultă că nu putem numi, în mod arbitrar, o astfel de acţiune unitară, închisă drept acţiune încheiată sau finală, deşi unii lingvişti francezi vorbesc şi în acest caz tot de aspect verbal. De exemplu, IMBS (1960) introduce urmatoarele opoziţii aspectuale de bază: nedesăvârşit/desăvârşit, durativ/momentan, imperfectiv/perfectiv, incoativ/terminal. Această tradiţie continuă şi în lucrările de mai târziu (cf. Franckel, 1989, Pillard, 1987, pag. 75-107).

3. În această direcţie se orientează şi autorii lucrării *Limba slovacă contemporană-morfologia* (1984). Aspectul imperfectiv, ca parte gramatizată a MAV (actiones verbi), se consideră a fi membrul nemarcat al opoziţiei. Unii autori, însă, consideră că este mai potrivit ca MAV să fie numite, mai degrabă, tipuri ale acţiunii verbale, astfel încât această noţiune să se distingă de categoria modului verbal (indicativ, condiţional, condiţional optativ, etc). Pe de altă parte, autori ca Bondarko (1971) şi Sekaninová (1973) susţin că tocmai categoria aspectului verbal formează nucleul mai extinsei categorii a aspectualităţii, la periferia căreia se află modurile specifice ale acţiunii verbale. Aspectualitatea este, deci, o categorie funcţional-semantică tipică, la fel ca timpul, modul, persoana.

4. În concordanţă cu teoria modernă a valenţei (cf. Nižníková, Sokolová 1988, pag. 8-47), clasificăm aici: a) modificatorii, care exprimă transformări, etape, situaţii la limită şi b) operatorii. Agens-ul îl notăm întotdeauna cu x, paciens-ul cu y, în ciuda faptului că, în franceză şi în română, ar putea fi vorba de un complement direct sau indirect. Pentru adverbe, folosim simbolul z, chiar dacă, adesea, apar mai multe tipuri de adverbe (de loc, mod, timp, măsură, etc) într-o singură expresie.



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

## BIBLIOGRAFIE

ALDEA, M. (2002): La postposition de l'article dans la langue roumaine, in Acta linguistica 4. Banská Bystrica, EF UMB.

BONDARKO, A.V. (1971): *Grammatečiskaja Kategorija I kontekst,* Leningrad, Nauka.

BUZÁSSYOVÁ, K. (1969): K triedeniu koreňových morfém transformačnou metódou, in Jazykovedný časopis 20.

CHUQET, H., PAILLARD, M. (1987): *Approche linguistique des problèmes de traduction.* Paris, Ophrys.

DUBOIS, J. (1994): *Dictionnaire de linguistique et des sciences du langage*. Paris, Librairie Larousse.

DUBOIS, J., LAGANE, R. (1973): *La nouvelle grammaire du français*. Paris, Larousse.

DUCHAČEK, O., BARTOŠ, J. (1976): *Grammaire du français contemporain*.

Bratislava, SPN.

DVONČ, J. et al. (1966): *Morfológia slovenského jayzka*. Bratislava, SAV.

FRANCKEL, J.-J. (1989): *Etude de quelques marqueurs aspectuels du français*. Genève-Paris, Librairie Droz.

GREVISSE, M., GOOSSE, A.(1977): *Nouvelle grammaire française*. Paris, Duculot.

HORECKÝ, J. (1957): "O tvorení slovies predponami", in Slovenská reč 22.

HORECKÝ, J. (1971): *Slovenská lexikológia I*. Bratislava, SPN.

IMBS, P. (1960): *L´emploi des temps verbaux en français moderne.* Paris: Klincksieck.

JAKOBSON, R. (1936): "Beitrag zur algemeinen Kasuslehre", in Travaux du Cercle linguistique de Prague 6, pag. 240-288.

KADRABOVÁ, K. (1984): *K niektorým problémom prefixácie vo francúzštine* (diplomová práca). Bratislava, FFUK.

NIŽNIKOVÁ, J., SOKOLOVÁ, M. (1988): *Valenčný slovník slovenských slovies.* Prešov: Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Presoviensis.

ORAVEC, J., BAJZÍKOVÁ, E., FURDÍK, J. (1988): *Súčasný spisovný jazyk,* Morfológia. Bratislava, SPN.

PAULINY, E. (1981): *Slovenská gramatika*, Bratislava: SPN.

PAULINA, E., RUŽIČKA, J., ŠTOLC, J. (1968): *Slovenská gramatika*, Bratislava: SPN.

PECIAR, Š. (1968): "K problému čisto vidových predpôn", in Jazykovedný časopis 19.

POTTIER, B. (1962): *Systématique des éléments de relation*. Paris, Klincksieck.

SEKANINOVÁ, E. (1970): "Miesto prefixácie vo vidovom systéme slovenského slovesa", in Slavica slovaca 5.

SEKANINOVÁ, E. (1973): "Obsah aspektuálnosti ako funkčno-sémantickej kategórie", in



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

Jazykovedný časopis 24.

SEKANINOVÁ, E. (1980): *Sémantická analýza predponového slovesa v slovenčine a ruštine*. Bratislava, SAV.

ŠABRŠULA, J. (1962): *Nominálně verbální konstrukce děje vo francouzštine*. Praha, Univerzita Karlova.

TARABA, J. (1998a): "Quelques principes pour l´étude contrastive de l´aspectualité en slovaque et en français", in: Acta linguistica 2 „ Oekonomie und Fremdsprachen“, EF UMB Banská Bystrica-Graz, pag. 305-309.

TARABA, J. (1998b): "A propos de la conception guillaumienne du temps et de l´aspect", in Zborník FFUK Philologica č. 50, Bratislava 1998, pag. 123-131.

VLASÁK, V., LYER S.: *Česko-francouzsky slovník*. Praha, SPN 1987.

## Prescurtări şi simboluri

LOC, MOD, TIMP – semnele localizării, modalităţii şi temporalităţii

MAV modul acţiunii verbale (caracterul acţiunii verbale)

x, y, z elementele de bază ale structurii argumentative: x - agens, procesor, y - paciens, obiect, z – adverbe de loc: $z_1$ - poziţia *odkial*' (de unde), $z_2$ - poziţia dinamică *kadial*' (de unde) , $z_3$ - poziţia *kam* (încotro); x + y + z – structură argumentativă lineară discretă; [x + y + z ], [$z_1$, $z_2$, $z_3$]secvenţă discretă a argumentelor facultative şi combinatorii libere; ($z_1$) - argument implicit sau facultativ care distinge, în spectrul logic, verbele polisemne absolute de cele relaţionale; ($z_1$,$z_2$) – implicaţia selectivă al argumentelor; ($z_1$ + $z_2$) – implicaţia obligatorie a argumentelor; $y^{z1}$ – argument amalgamat continuu care exprimă sensul de elevare a argumentului de valenţă dreapta: prin transformarea lui $z_1$ în *y* apare aşa-zisul complement circumstanţial loc (obiect atins în totalitatea sa de substanţa semantică a verbului); x→(y=x) – argumentul complex de valenţă stânga cu sensul de agens-paciens (semicauzator); $x\rightarrow(y=x)^{z1}$ + [$z_1$,$z_2$,$z_3$] argument amalgamat sincretic, unde sensul «localizare » se poate combina cu diferite variante ale argumentului z; $x_1\rightarrow(y=x_2)$ – argument de valenţă stânga (cauzator), folosit cu verbe al cărror sens este acela de (eveniment cauzativ), în structura actantului este reprezentat de agens; $(x_1)(y=(x_2))_{concr}$ - argument complex de valenţă stânga, în structura actantului este reprezentat de participantul de agent sau de complementul circumstanţial de instrument sincretic ($x_1$ şi $x_2$ reprezintă un "agens disociat", adică un agent disociat, o scindare actanţială, $y=(x_2)$ este argumentul sincretic care nu poate funcţiona, în structura de suprafaţă, ca subiect al construcţiei infinitivale; ($x_1$) – argument implicit prezent în semantogeneza predicatorului; $(0)^{z1}$– irelevanţa (non-pertinenţa) argumentului din punctul de vedere al semantogenezei predicatorului;



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)

| | |
|---|---|
| w | un circumstanmţial de loc liber ce se află în afara spectrului argumentativ primar (este exterior nucleului argumentativ al verbului în discuţie); $w^x$ – circumstanţial sincretic, capabil să funcţioneze, în cazul verbelor polisemne, cu subiectul caracterizat de semnele *hum* şi *concr* ca un complement circumstanţial de instrument, de agent (de exemplu: *priplávat'*). |
| → | direcţia în care are loc transformarea |
| / | distinge variantele structurii (are sensul de "sau") |
| // | distinge diferitele accepţii sau formule frastice ale verbului polisemic |
| verb[1] | marchează verbul prefixat ca membru al perechii omonimice (apartenenţa la două MAV) |
| verb[1,2] | marchează un verb polisemic din cadrul aceluiaşi MAV |



BDD-A24334 © 2005 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:47 UTC)